

LA VEU DE CATALUNYA

SETMANARI POPULAR

PRO ARIS ET FOCIS

RÉDACCIÓ:

Duch de la Victòria, número 9, 2.^{on}

ADMINISTRACIÓ:

Dormitori de Sant Francesch, núm. 5.

Sumari: Endavant, per J. Maspons y Camarasa.—La gran setmana á Madrid.—Carta de Mossen Collell á la Assamblea de Gerona.—Vers volant, (poesia) per J. Ruyra.—A la golfa, per Manel Rocamora.—Moviment Regionalista.—Dietari del Principat.—Notes curioses, per Ramón N. Comas.—BOTLLETÍ SETMANAL: Santoral.—Efemèrides.—Fires.—Festes majors.

ENDAVANT

La causa redemptora de la Patria atravessa un període ple d'aconteixements d'una excepcional importància. Son aconteixements que la omplen de vida, que la convertexen en element amenaçador pera son enemic, que prou se defensa y estrema sos atacs, mes una corrent avassalladora se li presenta, li fa cara y 'l rendeix. Es l'esperit català que avança, lo despotisme castellà que emprèn la retirada; desplega aquest totes ses energies contra lo que vol considerar com á mistificacions exagerades d'aquell, y 'l resultat es que's posin una vegada més en contraposició violenta les aspiracions de dues races.

Pren per armes en semblant lluita una de les parts, l'insult, la intriga y, comptant ab l'acapament del poder, la força; contesta l'altra al imperi de la força desencadenat contra entitats que's fan ressó del esperit de la terra, victorejant, acoblantse á son voltant ab més entusiasme, com més perseguides son; contesta al insult despreciatiu ab dignitat y bones rahons, de les que'n fuig vergonyosament la impotència del contrari; contesta á la intriga, que s'ha guanyat la consciència dels descastats de la terra, enaltint y posant en llocs d'honor als qui han de treballar per lo seu lliurament.

Y així veyem que tant com lo despotisme desplega ses brutals energies, més s'espanden, més rellevants van fentse les conquestes de la intel·ligència; son dues forces que's contraposen: la una tira cap á la subjecció y al aniquilament, l'altra va á la persuasió. Y aquesta, per fi, guanya victòria.

Per axó, no es solament una embranzida del món intel·lectual català cap al camí de la regeneració lo que avuy s'opera, sinó que ademés, les corrents regeneradores per ell despertades han ja penetrat per tot arreu, han invadit tots los ordes de la societat.

La Assamblea catalanista darrerament celebrada n'es, entre altres, una prova eloqüentíssima. Be es veritat que formava part d'ella, d'aquell concurs aplegat á Girona, sens precedents per sa importància en la historia actual de les nostres reivindicacions, un considerable número d'homes dedicats á professions científiques y literaries, verídics y quasi be únics factors del moviment intel·lectual de nostra terra, però la majoria quins elements la constituïen? Industrials y comerciants, hisendats y comparets, negociants y menestrals, una genuïna representació de bona part del poble català, dotats sos individus components de reputació y de prestigi indubtable en ses respectives poblacions y comarques y fins fora d'elles, però que no viuen pas ni senten molts d'ells, la cultura intel·lectual de certes esferes de les grans ciutats. Y ab tot, per lo que 'ls aplega en Assamblea, senten lo mateix uns y altres, se troben identificades llurs aspiracions y aplaudixen ab igual entusiasme 'ls principis que en la Assamblea's formulen, perquè ja's diu que la Assamblea no fa més que declararlos aquestos principis, que no 'ls pot suprimir, ni tant sols variar, puix son essencials á Catalunya, formantne part de la seva existencia com son mateix territori.

Per axó, la transformació que tant depressa's va operant en l'esperit de la societat catalana, ab tot y tardar tant en iniciarse d'una manera general, es perfectament explicable. Al cap y al fi, no significa altra cosa que 'l descobriment per part del poble català de la seva ànima nacional; ara sols falta que totes les manifestacions que naturalment se desprenen d'aquesta, les sàpiga tenir en consideració y persisteixi en que sien ateses ab totes ses conseqüències, com es de rahó y justícia. Si dexa de procedir així de bon grat lo poble català, no tardarem gayre en veure com hi es obligat per sos matexos enemics.

J. MASPONS Y CAMARASA.

LA GRAN SETMANA Á MADRID

Áxis se titula un llarch article-correspondencia, enviat desde la propia capital d'Espanya al periódich *Kolnische Zeitung*, corresponent al 16 d'aquest mes.

Ja pot suposarse qué es lo que pera Madrid ha de fer *gran* una setmana. Llegexis aquets apartats del article en qüestió:

«Cinch corrides de toros y totes de les «mes notables» han tingut lloch á Madrid en una setmana! Casi tots los dies han sigut diumenge. Los carrers que conduhexen á la plassa de Toros anaven plens de llargues professions de la gentada que volia pendrer part en l'*Espectáculo nacional*, oferint aquells un aspecte brillantíssim, particularment mentres duravan los viatges d'anada y tornada de la corrida. Allí 's veyan, ocupats ab molta pressa, los cotxes de quatre cavalls per dames que lluhian la mantellina blanca, ómnibus petits y grossos tirats per mules, *fiacres* y carros de tota classe, ab los cavalls guarnits ab borles de molts colors, ab xarxes y cascabels de diferentes especies, axis com de campanetes; se veyá tota mena de genets, desde 'ls pagesos, cavalcant ab ases, fins als senyorets montats en fogosos cavalls andalusos; entre mitx los *picadores* y *alguaciles* ab trajo á l'antigua usansa y los *toreros* ab la capa recamada d'or pintorescament desplegada, marxant tots cap á la *victoria* y saludats per la multitut com á uns héroes; en los *tendidos* hi havia una gentada extraordinaria, munió de curiosos que á peu dret, apilotantse y prempantse, barreja de ciutadans que havian afluhit dels poblets, quadro ple de llum, colors y riquesa, de soroll y confusió; á vegades s'ohian crits alegres de «á la plaza» que tan aviat axordavan com arribavan confosos.—Aqueix impuls del tot rabiós, es menester haverlo vist ab los propis ulls pera poguerlo concebir, puix té cada vegada un nou interès.

Los estrangers que venen á visitar Madrid, y tan sovint se troban en una setmana com aquesta de alegría vertiginosa, si veuen que no 's tracta de cap dia de festa, de segur se preguntarán estranyats: pero, propiament, quan treballa, donchs, tota aquesta gent?—Travallar, may! Madrid comparteix aquesta qualitat ab Atenas, ahon solzament aparentan tenir treballadors pera fer ostentació de bagarros. Per aqueix motiu domina aquí un notable socialisme burlesch, pero no obstant, socialisme al fi, donchs l'Estat, ó mes ben dit, lo govern, cuyda de que la gent sia mantinguda literal y metafóricament. Mentres les provincies treballan y 'l poble espanyol paga y calla, Madrid gosa y 's diverteix.»

La pintura calcada de la realitat, es feta ben á conciencia. Los llegidors de la important publicació alemanya podran ferse càrrech de la especial cultura madrilenya, d'una gent que, diu lo corresponsal, davant de la pobresa d'Espanya van tirant alegres, «lo sombrero al front les tapetes de la camisa adornades ab botonadures de brillants y á la boca un tabaco habano que llença aromátich fum, sols pera entussiasmarse á la

corrida de toros y cridar ¡Viva España! quan la banda de música del Hospital toca la marxa de Cádiz.»

Y més avall afegeix:

«Vejam ara 'l poble alegre, ditzós, refinat, ab les veus ronques de tant cridar, quan retorna de la Arena, aleshores se cuyda de moure soroll, armant pendencies aquí, mentres allà lo mouen los cotxes, y estant axis, creuha 'l carrer un carruatge que marxa lentament, semblant á primera vista lo cotxe de la «Creu Roja» que ve de la estació del ferro-carril, de buscar un'altra càrrega, consistent en malalts y ferits de Cuba y Filipines. Y entre la multitut que habita en les immediacions de la Plassa de Toros y carrer d'Alcalá, les carreteles que passen al costat, á vegades se detenen sobressaltades, al veure passar espectres ab ulls febreros, desitjant ansioses que quedi engullida prompte aquella trista visió que interromp lo quadro d'animació y de vida que tenen devant seu. Lo trajo d'aquells desgraciats ferits y malalts, consisteix en l'uniforme de les tropes colonials, ab la pell enrogida y abrusada, enganxada ab l'esquelet, quals ossos permet comptar; sobre 'l brut y esquínsat trajo, está fixada alguna condecoració, en cambi, ab pena poden tenirse dreits; tal vegada puguin véurer son poble nadiu aprofitant lo temps més precís y la vía més directa, pera que allí puguin ésser enterrats en lo reduhit cementiri.

Ara, ells son aquí y riuen com criatures á la vista d'aquest món més seré, ahon la gent se diverteix y gosa de salut. Ells han ja oblidat que dos anys enrera també pertanyien á aquesta alegre societat. Ells son los infelissos á quins los grans diaris anomenaven ab tots los registres musicals héroes y 'ls pobres xicots s'admiren ara, de que ells no admirin á ningú, de que ningú 'ls aplaudexi, essent lo mateix públich que alguns mesos enrera los acompanyava á la estació ab banderes y musica pera despedirlos. Ells que s'han batut com á lleons y ab la febre groga, á la que no venç lo valór humá; ells ho han soportat tot sense queixarse, ara se 'ls retorna á la patria y pensarán ab los archs del triomf y ab los crits d'entussiasme y aprobació de la multitut. Y ara que son aquí, troben al Madrid patriótic que volia la guerra baix totes condicions, estrordinariament entussiasmat, però... per *Mazzantini* y *Guerri*! Pera aqueixos tenen lloch tals honors públichs y esclatants. Pobres minyons! Desdixades víctimes de la guerra!»

CARTA DE MOSSEN COLLELL Á LA ASSAMBLEA DE GERONA

Senyor President de la Assamblea de la «Unió Catalánista», Gerona.

Vich 23 d'Abril de 1897.

La vostra Assamblea d'enguany molt oportunament celebrada en la immortal Gerona, ha de tenir especial significació y excepcional transcendencia. Los recents incalificables atentats del centralisme burocrátich que s'ha proposat matar totes les energies y atrofiar los organismes de la vida nacional, fan necessaria una protesta

enérgica de la nostra dignitat ofesa, y una nova afirmació, franca y decidida dels principis que informan lo catalanisme y de les reivindicacions que en l'ordre polítich administratiu té plantejades la escola regionalista.

Ara més que may es l'hora de pensar be, de parlar clar y d'obrar ab energia; ara mes que may es l'hora de fer dexondir la consciencia del nostre poble, no per enganyarlo ab utopies esbojarrades, ni ferlo enverinar tontament contra poders constituhits, sino pera ferlo alzar de la postració en que jau, arrencarlo de la indiferencia que l'enerva, y mostrarli los camins per ahon ha d'endressar les seves llegítimes aspiracions y emplear sa activitat, si vol deslliurar-se y deslliurar sa patria de la opressió y vilipendi d'una política sense ideals sostinguda per un parlamentarisme xorch y corruptor.

Mes ó menys complert, lo nostre programa está ja clarament formulat pera que tothom qui vulga puga saber qué volen y ahon van los regionalistes de Catalunya, units per lo sant amor de patria, guiats per un esperit recte y generós, lliures de tot compromís de partit y enemichs acèrrims de tota conxorxa de banderia.

Es hora, donchs, ja d'entrar resoltos en lo terreno de la propaganda intensiva entre 'l poble; es hora ja d'iniciar lo período d'acció viril y perseverant, única que pot donarnos lo triomf. Los recels dels poruchs no hem d'escoltarlos, los atachs dels contraris no hem de témerlos, y de la acusació de separatistes, companys meus, rihémnoshen, venint com ve de gent que fins ha perdut la noció de patria, y l'ha substituhida per l'interés d'un sou malaguanyat que tant desenfeynadament se 'l menjan al Ferrol com á Port-Bou. Si s'alsan vents de persecució alegrémnosen, perque tota causa bona injustament perseguida, es causa guanyada, si llurs defensors saben portar lo valor fins al sacrifici.

Avant, donchs, y mans á la obra! Retirat encara, ben apesar meu, en lo quartel d'inválits, per lo que toca á la propaganda activa, no puch pensar en llensarme altra volta á la lluyta ardorosa, y axó 'm priva d'estar entre vosaltres en la Assamblea; pero 'l meu cor que conserva tot l'ardor de la joventut y 'l meu enteniment cada dia més ferm en les conviccions del regionalisme, m'imposan lo deber, que cumplesch ab gust, d'enviarvos un saludo fraternal, la adhesió entussiasta, segur de la prudencia que dictará les vostres resolucions y una paraula d'encoratjadora esperansa.

Forts en nostre dret, resoltos á afrontarho tot, alsém lo sacramental de la terra catalana, y treballém ab fè y constancia indomables pera preparar la hora de la providencia, que may falta

als pobles que procuran ferse dignes de son pas-sat y merexedors de millor pervindre.

Vostre amich y company,

JAUME COLLELL, PVRE.

VERS VOLANT

*Axerit, axerit
vola, vers meu, per l'ayre,
axerit, axerit
com aucell refilayre.*

*Ves cantant mos amors
per masos y vilatges,
ves cantant mos amors
als rústechs y als senyors.
Mes, no 't dexes tocar
si vols fugir d'ultraiges,
mes no 't dexes tocar
que 't volen axalar.*

*Vola, cantant joliu
ahon viu, ma Llucieta,
vola cantant joliu
ahon ma estimada viu.
Si ella 't fa presoner,
ja ta ventura es feta,
si ella 't fa presoner,
jo envejaré ton pler.*

*Axerit, axerit
vola, vers meu, per l'ayre,
axerit, axerit
com aucell refilayre.*

*Quan sies en els diis
de ma adorada bella,
quan sies en sos diis,
encántali 'ls sentits.
Cóntali ab dolsa veu
mes penes á l'orella,
cóntali ab dolsa veu
lo viu del desitg meu.*

*Esquitg bullent del cor,
llum de ma fantasia,
esquitg bullent del cor,
foch pur del meu amor,
tu enardirás la sanch
de la estimada mia,
tu enardirás la sanch
de son garrit cos blanch.*

*Axerit, axerit
vola, vers meu, per l'ayre,
axerit, axerit
com aucell refilayre.*

J. RUYRA.

À LA GOLFA

«...siguió una galeria que iba á parar á la Nursery, al destierro, á la Siberia de los niños, que el desapegado egoismo de la Condesa de Albornoz habia importado para sus hijos de Inglaterra á su casa.»

(P. LLUIS COLOMA, S. J.—Pequeñeces.)

Aquella tarde ella havia vingut á jugar á casa; altres dies anava jo á casa seva, però la meva capella li agradava molt y aquell dia, que s'esqueya ésser diada grossa, havíam de celebrarhi gran festa.

La avia estava malalta, y les tíes, á fi de que no la amohinessim, ens van fer anar á la golfa, ab ordres molt series de no ferhi gens de soroll.

Allí varem cremar tot lo dipòsit de candelletes de diferents colors, que feya temps guardavam pera aytal festa. ¡Si 'n varem fer de lluminaries y de cerimonies! Fins l'encenser de plom se 'ns vá fondre de tant *fer encens*, cremanthi sucre. Varem acabarnos tota una ampolla de granatxa de tant omplir y *buydar* les canadelletes; estavam d'alló més alegres. ¡Les galtones d'ella eren més rojas, y jo 'm sentia un formigueig als polsos...!

Va ser ella qui vá volguer canviar de joch; ja havia durat prou la *missa*. Ens varem posar á *fer visites*.

A mi no m'agradava perquè casi sempre m'havia de disfressar de dona, ab los devantals de les criades, uns quants draps que preniam, dugues ó tres plomes que arrancavam del plomero, y un mirinyach vell que hi havia penjat dalt de una viga, no sé encare per quin motiu; més m'estimava fer de senyor y sobre tot de metje, ab un barret de copa més vell que la pols, una mangala (a) manech d'escombra y unes ulleres, fetes ab una agulla de ganxo. Però anant jo de senyor no podíam fer totes aquelles coses tant cumplimentoses que fan les senyores en les visites.

Jo no sabia explicar-me (ni sé encare) per qué les dones al trobarse no s'han d'acontentar ab donarse la ma, sinó que s'han de donar dos petons, per falta d'un. No m'hi sabia avenir á ferles totes aquestes coses; però ella n'era mestra, li agradaven molt y com que á mi tant se me 'n donava, per no contradir-la, feya sempre 'l segon.

També 'ns varem cansar de *fer visites* y d'escarnir les insustancials xerrameques de les dones. Llavors varem fer *cou-dinar*, aprofitant part del berenar que cada hú expressament s'havia reservat y de certa requisa que de passada varem fer pe 'l rebost.

Aquella tarde estava ella més alegre que may; fins li vaig dir, y vá donarne la culpa al continuat tragueig ab que havíam remullat aquelles trenta mil potineríes, mares potsé de més d'una

malaltia. La veritat es que aquells poti-potis ens els menjavam ab més gust que avuy lo plat més exquisit d'un *restaurant* de primer ordre.

Ella may volia jugar á la *cluca* (1) y aquella tarde va ser ella la qui ho vá proposar y casi per sí sola decidir.

«Uni, dori,
teri, cuteri,
máncali, beri,
biri, biron;
cóntalas be
que totes hi son.»

M' havia tocat á mi parar; vaig taparme 'ls ulls ab les mans y apoyant lo cap en un recó de la paret vaig cridar:—¿Vinch?—y en aquella penitencial posició vaig quedar esperant qu'ella desde son amagatall cridés:—¡Vina!—pera correr á buscarla al indret d'allá ahon havia vingut la veu.

Per més que la golfa era grandassassa los recons prou eran sabuts y aviat reconeguts; aixís es que 'ls vaig resseguir tots en un moment, y no la vaig trobar en lloch. No 'n vaig quedar poch de parat. Vinga tornar á buscarla de nou y, res, que no hi era! Semblava que s'hagués fós; d'havérsen anat, ni pensarhi!

Al últim, quan ja comensava á enguniejarme y á suar, vaig sentir com un riure contingut cap al recó ahon s'hi guardaven les estores, dalt d'una especie de sostre-mort que servia de pas pera pujar á la teulada.—Ja 't tinch!—vaig pensar; però 'l cas es que per més que buscava per entre aquelles colossals neules d'espart que allí dalt jeyan, no hi trobava ánima viventa y 'm neguitejava, comensava ja á pujarme la mosca al nas y la pols me feya estornudar y tussir. Però ab tot, d'allí dins, d'entre aquelles canonades d'espart sortia aquell riure contingut qu'era més accentuat com més crexia la meva frisança.

De colp me vá passar per l'*arrabal del enteniment* un llampech d'entremaliadura y al moment de pensarho també com un llampech vaig ficarme de cap dintre d'una d'aquelles canonades, la més llarga y endinsantmhi, endinsantmhi, fins á desapareixer tot mon cos dintre la mina, arrossegantme, extés, á tall de lluhert ó dragó, no vaig parar fins que les meves mans y 'l meu cap van topar alhora ab unes petites sabates, que no eran pas buydes y que 's bellugaven al compás d'aquell riure contingut que s'anava apropant tant com més m'endinsava jo en aquell xáfeh de fosquedat y pols.

Peró, de sopte, aquella rialleta incitant y la meva excursió de troglodita van parar en sech; no teníam prou orelles per escoltar; fins lo res-

(1) Així s'anomena en lo Camp de Tarragona; en altres comarques se'n diu *á cuyt*, *á fet*, *á goyt*, *á amagar*, *á amaga* y *correr*, etc.

pirar ens aguantavam. Haviam sentit una veu que no era pas la del un ni la del altre, però que semblava sortir del fons d' aquell sostre-mort d' una manera estranya. Era l' avi qu' havia pujat á la golfa á buscar quelcom necessari pera la malalta y al trobar oberta la porta, creyentho un descuyt de les dones de casa, per si de cas, havia cridat:—Qui hi ha aquí?—y assegurat axís de que no hi havia ningú, vá tancar y se'n vá anar. Nosaltres, ficats allá dins, esporguets, ab uns com pressentiments de remordiment, no la haviam coneguda aquella veu que en nostres orelles vá ressonar rogallosa, cavernosa, enfadada, y la por no 'ns vá dexar contestar ni dir res, y ens vam quedar bona estona quiets, tremolant y casi sense esma d' ahon eram; fins que 'ns vá com despertar d' aquell ensopiment lo soroll de una porta que's tancava y 'l d' unes petjades desiguals y fexugues que s' anaven allunyant escales avall.

Llavores, com retornant á la vida, vam sortir, no se pas com, d' aquella cofurna. Sols recordo que 'l primer vaig ser jo y que vaig tenir d' anar á recules, enganxantme les calses y la brusa en l' espart de la estora, que m' esgarapava mans, cara y cames.

Després, la por se 'ns menjava á tots dos, perque ja s' havia fet fosch, fins hi havia llums encesos, però lluny: los fanals de baix al carrer y 'l gresol de la cuyna d' alguna casa vehina. Ella estava á punt de plorar; jo feya 'l cor fort però no les tenia totes, perque 'm semblavá veure pels recons més foscos coses que avans no hi eren. De soroll prou ne vam fer, però, ca, no 'ns sentia ningú. Quan ens van obrir ja era negra nit. Y encara gracies á que la mare d' ella la havia vinguda á buscar, enguniosa de sa tardania, si no potsé encara hi foram.

Allavores van començar los renys, que si injustos vaig trobar aquell dia, més los hi trobo ara al recordarlos. La mare d' ella era la qui estava més cremada y tot era dir als de casa que tenien més poch enteniment que nosaltres dos. Es clar, ves, tancarnos en aquella hora allí y sols, ab *la por*; podia agafarnos alguna cosa! Los de casa prou s' escusaven, dientli que 's creyen que ja n' haviam baxat de la golfa en quan s' havia fet fosch y que 'ns en haviam anat, com altres dies, al carrer á jugar, qui sap ahon, ab altres brivalls, y de passada 'ns donaven la culpa á nosaltres perque no haviam dit res, y 'ns haviam amagat quan l' avi havia pujat á la golfa y tancat la porta. Al últim sa mare se la va endur, tot jurant que may més jugaríam junts ni á casa, ni á la d' ella, ni en lloch. Y 'ls de casa, cremats aleshores contra mi, van decretar, després d' un curt y acalorat concell de familia,

que aquell vespre me'n aniría al llit sense sopar.

Aquest cástich, pot ser més higiénich, però tant injust com l' altre, no va ser cumplert ben be al peu de la lletra; perque la criada de casa, compadexentse de la meua estranya y trista situació, va portarme, mitg d' amagat, lo sopar al llit y, per acabar de fer inútil lo cástich y aconhortar lo meu esperit, que tant decaygut estava, va aclarirme certs misteris del cor humá, fins aleshores pera mi desconeguts que, si no justificaven aquell tarrabastall familiar, al menys l' explicaven un xich.

En quan al demés, realment aquell dia va ser l' últim dels nostres jochs y també de la nostra infantesa ó (per qué no dirho?) de la nostra ignorancia.

Han passat molts anys.

Aquella noya's va fer dona; la dona's va casar; la casada ha tingut fills.

Sovint me 'ls contemplo des de 'l balcó de casa com juguen en la seva y més d' una vegada m' he parat á escoltarlos quan més criden ó canten y riuhen, que talment semblen un axám d' aucells sorpresos en sa volada y reclosos dintre d' unes malles ó d' una gabia.

Pero no m' hi vull parar pas gayre més á escoltarlos, que 'm fá mal! L' altre dia, al cayent de la tarde, vaig sentirlos que jugavan á *la cluca* y ¡me van dexar una amargor al cor, un regust agre-dols de temps llunyá, aquelles veuetes ignocentes, aquells alegres crits que, com á echos, l' un al altre's feyan, tot dientse:—¿Vinch?... —¡Vina!

MANEL ROCAMORA.

MOVIMENT REGIONALISTA

ESPANYA

Catalunya.—S' ha publicat y hem rebut una artística lámina, en la que el distingit compositor Sr. Lapeyra, publica la música de la cançó popular «Los Segadors.»

Ha sigut un bon pensament pera fer conixer un dels antichs cants de nostra terra, que més s' ha popularisat modernament.

—La Societat catequística de la Inmaculada Concepció, establerta en nostre Seminari Conciliar, que presideix nostre bon amich, En Norbert Font y Sagué, nos ha enviat una circular demostrativa dels brillants resultats que la esmentada obra está donant. Pera donarne una lleugera mostra, sols direm que durant curs lo de 1895 á 1896, en les 13 seccions establertes per la Catequística, hi hagueren 110,854 assistencies. Si 'ns plau los bons resultats que per major gloria del bon Deu obté la Catequística, bo es també fer constar, la satisfacció que 'ns dona 'l poder afirmar que en tot lo de la esmentada institució, la llengua catalana ocupa 'l lloch que per dret li pertoca.

—Lo dia 14 d' aquest mes, en la sessió que's doná en lo

Centre Excursionista de Catalunya, fou llegit un capítol de la obra inédita «Notícies històriques de la ex-ciutat de Roda» escrita per En Pere Pach. La obra és un detingut estudi del origen y fundació de la ex-ciutat ribagorçana, de la invasió alarb y de la reconquesta, lo mateix que de tots los fets ab ella relacionats d'urant les guerres de successió y de la independència. Conté interessants notícies de la catedral rotense y dels bisbes que la governaren, y presenta un quadro complet de lo que fou lo comtat de Ribagorça.

—En lo Colegi de Sant Joseph de Sabadell, que dirigeix Mossen Joseph Torras, s'hi ha fundat una classe de Gramàtica y Literatura catalanes, á càrrech del diligent professor Mossen Joseph Cardona, que 's fa obligatoria pera tots los noys catalans que assisteixen al esmentat centre d'ensenyança.

—Lo dia 15, En August Pi y Suñer, doná en lo *Centre Escolar Catalanista*, una conferencia sobre la «Teoria de Flechsig», que fou un digne coronament de les lluhides conferencies que enguany ha portat á cap la secció de Medecina del esmentat Centre.

—Lo setmanari *La Copona*, dedicarà son número del mes de Juny al malaguanyat crítich Joseph Yxart.

—Lo Consistori dels Jochs Florals de Barcelona s'ha dirigit als principals Ajuntaments y Diputacions provincials de Catalunya, que no havian ofert ja anteriorment algún premi pera la poética festa, pregàntlosi que pera demostrar la seva adhesió á tant important institució patriótica y literaria y donar á aquesta major carácter nacional encare, se servissin acceptar lo càrrech d' Adjunts Protectors.

Fins ara ha rebut lo Consistori contestació d' alguns importants Ajuntaments. Alguns han enviat comunicacions en catalá, molt expressives y entusiastes, pero excusantse de sollicitar la seva admissió com Adjunts Protectors per lo mal estat económic en què 's troban. Pero la majoria ho han demanat, comptantse entre ells fins ara 'ls Ajuntaments de Lleyda, Sabadell, Vich, Tarrassa, Olot, Mataró y Balaguer.

Lo Consistori te noticia ademés d' altres Ajuntaments y Diputacions que están disposades á demostrar en aquesta forma la seva adhesió als Jochs Florals.

—La ponencia nomenada per la Junta Permanent de la *Unió Catalanista*, ha aprovat un projecte de reforma d' Estatuts que aviat se subjectará á la aprobació del Concili de Representants.

—Nostra Universitat Literaria ha publicat un Anuari que conté útils y curioses notícies de carácter històric y estadístich, respecte á les Facultats y Escoles especials de la Universitat y dels demés establiments docents de Catalunya y Mallorca, que constitueixen nostre districte universitari.

La part principal del llibre és un notable treball del distingit catedràtic Dr. D. Joseph Balari y Jovany, relatiu á la historia de la Universitat, des de la fundació del *Studi general* de Barcelona fins als nostres dies.

—Lo *Centre Catalá* de Mollet del Vallés, ha traslladat son domicili, al carrer de la Carretera n.º 30.

—Lo dijous passat se reuní en lo despaig de la Comissió de Foment de nostra Corporació municipal, la Comissió executiva del monument á Frederich Soler, enterantse de diferents comunicacions de Ajuntaments y altres entitats, oferint son concurs pera la realisació del tribut que tracta

de rendirse á la memoria del immortal fundador del Teatre Catalá. Se prengueren ademés alguns importants acorts pera la prompte realisació de tan patriótic projecte.

—Lo dia 30 del mes que som, á les nou del vespre, se celebrarà en la Sala de Cent de nostra Casa-Ciutat, lo solemne acte de descobrir los retrats del P. Boyl y de Clavé, que han d' ésser posats en la Galeria de Catalans il·lustres. Están encarregats de les biografies lo canonge Mossen Jaume Collell y 'l compositor En Joseph Rodoreda. Los retrats son deguts als artistes Srs. Trias y Casanovas.

—Avuy, á les nou del vespre, tindrà lloch en lo local de la Associació Musical de Barcelona, un concert estrordinari organitzat per la Sra. D.ª Encarnació Wehrle, ab lo concurs del *Orfeo Catalá*, de quina secció de senyoretas es digna mestra la esmentada senyora. S' interpretarán diferents composicions d' Alió, Bourgault, Clavé, Ducoudray, Frank, Grieg, Haydn, Millet, Palestina, Schubert, Schumann y Vives, estant encarregats de les parts d' armónium y piano respectivament, en les peces de conjunt, los Srs. Comella y Salvat, professors del *Orfeo Catalá*.

—Los Jochs Florals de la *Associació Catalanista de Lleyda* son ja la nota més simpática y més seria de les festes anyals ab que celebra aquella antiga ciutat lo recort de son fill y patró lo gloriós mártre Sant Anastasi. Y que cada any prenen més ufana, ne son testimoni los celebrats lo dia 14 del actual, ab la solemnitat y lluhiment que reclamen tots los actes que importen l' enaltiment de la patria.

Aplegat tot lo bó y mellor de la societat lleydatana en lo teatre dels Camps Eliseos, tingué efecte la repartició de premis als poetes y prosistes premiats enguany. Lo tinent d' Alcalde Sr. Aigé, doná començament á la festa ab un bell y patriótic discurs. Per no poguer assistir personalment lo president del Jurat D. Victor Balaguer, llegí son discurs lo reputat poeta D. Magí Morera. En ell, lo més antich entre los actuals *Mestres en Gay Saber*, saluda á Lleyda y dedica un sentit recort als malaguanyats Joaquim Ballester, Lluís Roca y Florejachs y Joseph Pleyan de Porta, y entra á desenrotllar lo tema «Lo catalanisme y la patria», de la manera que l' entén lo consegüent partidari de la unió ibérica, ara que ja te un peu al sepulcre.

Lo Secretari Sr. Lamolla llegí la memoria corresponent al veredict del Jurat, consagrant unes ben dites paraules á la memoria del capdalt dramaturg En Joseph Feliu y Codina, qui desgraciadament ha baxat á la fossa no fa gayres dies. Oberts los plechs dels noms corresponents á les composicions premiades, resultá ésserne guanyador de la Flor natural lo *Mestre en Gay Saber* D. Francesch Ubach y Vinyeta, per sa patriótica y bella poesia *La Flor del liri blanc*. Elegida Reyna de la festa la Sra. Viuda de Vilallonga donya Carme Casañes, passá á ocupar lo sitial d' honor que li estava reservat, entre los picaments de mans de la concurrencia. Los accésits correspongueren á D. Joan Clapés y Corbera, D. Felip Pleyan Condal, la Srta. D.ª Trinidad Aldrich, y D. Joseph Baucells y Prat. Lo premi del Ajuntament de Lleyda resultá guanyat per autor anónim. Lo del Cardenal Casañes l' obtingué D. Joan Llorens Fàbrega, per sa «Biografia del Dr. Joseph Domingo Costa y Borrás; lo del Bisbe de Lleyda lo seminarista de Barcelona D. Pere Beleta, per son «Estudi biogràfic del Papa Caliste III,» y l' accésit al mateix, D. Jaume Oliveres, alumne del Colegi del Bisbe, de Vich, per una biografia del mateix personatge; lo premi del Il·ltre. Colegi d' Advocats, lo gua-

nyà lo ja citat Sr. Beleta, per sa «Monografia del juriconsult barceloní Dr. D. Ramon Ll. de Dou y de Bassols;» lo de la Associació Catalanista se 'l emportà lo també ja citat Sr. Ubach y Vinyeta, per sa també patriòtica composició «Los aragonesos,» logrant l'únic accésit Mossen Joseph Condó Sanbeat, Pvre.; lo del senador D. Miquel Agelet, D. Camilo Castells, per son «Concepte científich del Regionalisme,» y l' accésit al premi del diputat a Corts D. Joan Maluquer y Viladot, los Srs. Manuel Jimenez Catalan, y Enrich Arderiu Valls, per sa monografia sobre «Fray Joseph de Mezquia, bisbe de Solsona.

Tots los treballs llegits foren rebuts ab entusiastes aplausos, lo mateix que 'ls noms dels autors premiats. Digne coronament de la festa fou lo discret parlament de gracies del president de la Associació organitzadora del Certamen, D. Frederich Renyé y Viladot, quins conceptes defensan l'us del idioma català y l'absurdo de prohibirlo per certs actes, foren rebuts ab forts picaments de mans. Lo representant de la ciutat, Sr. Aigé, donà per tancada la festa, que dexà ben esperansat a tothom de que no decaurà en los anys successius.

—Escullit fou el concert que la *Institució Catalana de Música* donà 'l dijous prop-passat. S'executaren diferents composicions de Bach, Bosodine, Grieg, Gay, Guerrero, Lapeyra y Saint-Saëns, molt ben interpretades per los chors de senyoretas y joves de la esmentada *Institució*, que ab aquest concert feren un esperançador debut. Entre les diferents peces que merescueren los honors de la repetició, debem citar la cançó popular «Los Segadors», que fou escoltada de peu dret per lo nombrós auditori que assistí a tan agradosa festa.

—Lo passat diumenge, nostre estimat amich y company de causa, En Joan Mòn y Bascós, donà en la *Academia de la Verge de Montserrat y Sant Lluís Gonçaga*, una notable conferencia sobre «Lo *Regium pareatur* y la doctrina de la Iglesia catòlica.» Esplicà la significació, origen, desenrotlló y estat present del *Regium pareatur*, fentne després acabat judici crítich d'una institució que calificà d'anti-social per volguer sobreposar l'Estat a la Iglesia. Assistí al acte un nombrós auditori, que donà al conferenciant manifestes probes d'aprobació.

—S'ha posat a la venda, al preu d'una peceta, lo fascicle *La fi del Comte d' Urgell*. Les demandes deuen dirigir-se al Administrador de LA VEU DE CATALUNYA.

Euskaria.—S'ha publicat ja 'l cartell de les festes euskares que 's celebraran a Oyárun, baix los auspicis de la Diputació guipuzkoana.

Les festes duraran del dia 3 al 7 del vinent Juliol. Lo dia 3, se cantarà una *Salve* a tota orquesta en la iglesia parroquial de Sant Esteve. Lo dia 4, solemne funció religiosa, predicant en llengua bascongada lo P. Vinuesa de la Companyia de Jesús; banquet oficial, ball real ó *esku dantz*, concert per l'Orfeó Donostiarra, illuminacions, fochs artificials, musiques y tamboriners. Lo dia 5, concurs de bestiar y productes agrícols, partit de pilota a mà, solemne festa de repartiment de premis als autors llorejats en los Jochs Florals de Sant Sebastián, y concurs de *bersolaris*, musiques, tamboriners, é illuminacions. Lo dia 6, partit de pilota a trinquet, *aurresku* de noys, concurs de tamboriners, musiques, illuminacions y representació dramática en bascongat per la societat *Euskaldun-fedea*. Lo dia 7, concurs de parelles típiques euskaldunes ab sos respectius

carros de vaques y eynes de pagés, concurs de *irrintzilaris*, adjudicació de premis als millors exemplars de la exposició d'Agricultura y Bestiar, festes típiques populars, *zeren-zusko*, fochs artificials, illuminació, musiques y tamboriners, finint les festes ab grans fogueres en les montanyes de la Vall y fochs de bengala intercalats en les riberes del riu Oyárun.

ESTRANGER

França.—A Sant Joan de Luz se celebraran del 15 al 22 del vinent Agost, festes euskares semblants a les de 1892 a 94.

La societat d'Etnografia y d'Art popular que presideix Mr. Andreu Theuriot y te per vice-presidents a Bonnal y Puvis de Chavannes, se proposa reproduhir les més antigues y curioses dances nacionals que 's conservan a Guipúscoa y que tenen son origen en la més autèntica antiguitat.

Se representará un dels més hermosos *misteris* de les derrieres de la edat mitjana, que no 's troven a França més que a la Bretanya y a la Euskaria.

La exposició etnográfica contindrà les antiguitats més interessants del pays basch, en pintura, mobiliari, música, etc. de les que sols lo museu parisench del Trocader, guarda curiosos antecedents.

Les festes se celebraran baix la presidencia d'honor del general Derrecagaix, comandant de la 46.ª divisió d'infanteria, del prefecte del departement y del Bisbe de Bayona.

JOSEPH FONTSERÉ

Intelligent dexeble fou d'aquelles ensenyances que pera la carrera professional de Mestre d'Obres foren creades en 1850 y establertes en les Academies de Belles Arts, y que sens dupte en aquesta ciutat més que en tots los demés punts d'Espanya donaren com a fruyt una bona colla de distingits artistes en l'art de la construcció d'edificis. Fill d'un mestre d'obres qu' en son temps havia gosat de bona anomenada, seguí en Fontseré la professió matexa, logrant una honrosa reputació ab los diferents treballs que se li encomenaren per varis particulars, essentne un dels més importants la reconstrucció del teatre «Circo Barcelonés» del carrer de Montserrat, que havia sigut destruit per un incendi. Però lo que li donà verdadera importancia, fou aquell projecte que premiat en públich concurs y adoptat, ha convertit aquells estensos terrenos en que 's hi aixecà la Ciutadela, en los hermosos jardins del Parch. Les diferents construccions encloses en aquell perímetre, com son: la cascada, lo dipòsit de les aygues, l'ombràcul, lo Museu Martorell, etc., etc., donen idea del bon gust é inteligencia d'aquest mestre d'obres barceloní que n'devallà a la fossa lo dissapte passat, día 15 del actual, al sexanta y tants anys d'edat; dexant com a bon recort, además de les construccions per ell projectades y dirigides, la memoria de bon nombre d'anècdotes referents a la transformació soferta per aquesta ciutat des de cinquanta anys a aquesta part y la de son amable tracte.

LLIBRES Y PERIÓDICHS

EL INTEGRISTA CATALÁN. Barcelona, 15 de Maig: *El Catalanismo y los catalanistas*, per A. Article, més ple de bona

intenció que no pas d'acert. Fundantse en que essent los integristes y catalanistes indiferents en qüestió de formes de govern, uns y altres som una mateixa cosa y per lo tant devém anar units. S'equivoca: una diferencia essencial nos separa; ells tenen *ilustre jefe* á Madrid, nosaltres creyém que 'ls catalans no necessiten forasters que 'ls manin.

Lo GERONÉS. Gerona, 16 de Maig: *Proba documental*, per J. V. C. Proba l'autor ab retalls de diferents periódichs, la falta de convicció de nostres enemichs, ja que mentres los uns nos diuen que volém restablir la Inquisició, altres nos neguen fins que respectém lo més sagrat.—*Les llengües de les regions y de les colonies*, per F. Valentse de les mateixes paraules d'un article d'En Ricart Becerro de Bengoa, proba la rahó de que l'Estat espanyol respecti lo lliure us de nostra parla; al mateix temps demostra quan poca lògica gasta l'esmentat senyor al aplaudir les disposicions regionalistes del Imperi austro-húngar, y negarnos á nosaltres fins lo dret de reclamarne de semblants.

DIETARI DEL PRINCIPAT

Dia 14.

S'obsequia ab una serenata al general Polavieja. Hi prenen part la banda municipal, los chors de Clavé, y les musiques del «Asilo Naval», Tallers Salesians y de la Casa de Caritat. L'ex-governador de Filipines, al presentárseli una comissió dels dits chors, fa grans alabances dels soldats catalans.

Dia 15.

Seguint antiga costúm los pagesos de Gràcia, á igual de tots los de Catalunya, celebren la festa de Sant Isidro en la iglesia que fou del convent de frares Josepets y es avuy parroquia de Sant Joseph. Presideix l'ofici y lo ball de rams que s'celebra á continuació en la plaça una comissió del Ajuntament de Barcelona.

L'Institut Agrícola catalá també dedica al Sant pagés, una solemne funció religiosa en la iglesia del Pi, segons te per costúm.

—En lo Teatre Principal se celebra una funció dedicada á la bona memoria del malaguanyat dramaturg En Joseph Feliu y Codina. Los productes se destinen al sanatori de la Creu Roja.

—Marxa en lo tren esprés, cap á Madrid, lo general Polavieja, essentne despedit per les autoritats civils y militars y comissions oficials.

Dia 17.

En un solar del carrer Nou de la Rambla, en la continuació corresponent á la montanya de Montjuich, al obrir lo terreno per fixarhi los fonaments de la casa que va á construirshi, se troben quatre projectils que resulten no ésser procedents d'anarquistas, sinó que s'suposa que son bales rases de les que foren disparades des de 'l castell en lo mes de Juliol del 1843, per ordre del general Zurbano, lloctinent del general Espartero.

Dia 19.

Lo Colegi de Procuradors de la Reyál Audiencia de Catalunya celebra la festa de son patró Sant Ivo, advocat, en l'altar que poeseheix en la iglesia de la Mercé.

—S'inaugura la Tómbola organisaada per la Creu Roja

ab l'objecte de recullir recursos ab que atendre les necessitats dels soldats malalts ó ferits que s'acullen en lo sanatori que sosté tant benemérita societat.

—S'estrena ab gran éxit, en lo Teatre de Novetats, la ópera castellana *Artús*, lletra del distingit poeta D. Sebastia Trullol y Plana y música del conegut compositor D. Amadeu Vives.

Dia 20.

Lo Gremi d'Esparters celebra en l'altar propi de la Catedral, la festa de son patró Sant Bernardí de Sena ab varies misses resades.

Notes curioses.

La Santa Creu de Maig.—Lo dia de la Invenzió de Santa Creu, que es la festa de la principal titular de la Seu de Barcelona, desde molt antich es costum benehir la ciutat y son terme, de bon matí, desde 'l punt més elevat dels terrats del temple. A aquest objecte lo clero catedral puja, tot cantant les Lletanies, á aquelles altures acompanyat del poble, portant lo presté lo *Lignum Crucis* y en l'altar que hi ha ostentant una Creu de pedra, precisament en lo punt mateix hon hi ha la clau que 'n tanca la volta del presbiteri, son llegits los quatre Sants Evangelis de cara los quatre punts cardinals y se celebren les demés cerimonies de rubrica.

Després del ofici que es cantat ab major solemnitat é hi ha sermó també, segueix la adoració de la Vera-Creu al peu del altar major. Ab motiu d'aquesta cerimonia, aytal dia es l'únich en que s'permet entrar dones al presbiteri de la Santa Iglesia, á no ésser cassos molt especials.

Antigament era costum colocar en la barana del presbiteri de la catedral una gran estrella de ferro complertament coberta de roses ab una creu blanca formada de flors de la metexa classe en lo centre. Los escolans recorrien lo temple demanant lo *dineret per la Santa Creu*; en totes les demés iglesias se feya igual respecte los escolans, qui guarnien capelletes adornades de flors y candeles y tampoch eren poques les cases hon se 'n guarnien d'aquestes capelletes de noys, y axis per tot arreu eren escomesos los transeunts per la quitxalla ab un plat plé de roses y ab lo

Vosté, senyor galán,
que te la cara de diamant:
un dineret per la Santa Creu?

O be:

Vosté, senyora hermosa,
que te la cara de rosa,
un dineret per la Santa Creu?

perque generosament contribuissen al berenar que en tal diada celebraven noys y noyes.

D'agó se 'n deduheix que la festa de la *Maya* que en altres provincies se celebrava y consistia en reunir-se les noyes casadores del vehinat y en un trono adornat de flors colocarhi la més guapa de totes ben empolaynada, y les restants escométrer als cavallers perque donessen alguna *estrena* per la *Maya*, aquí se transformá en una costum de caràcter religiós y adequada á la infantesa.

RAMÓN N. COMAS.